

Юсупова Гаухар Тургалиевнаның 6D073200 «Стандарттау және сертификаттау» мамандығы бойынша PhD философия докторы дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынылған «НАССР жүйесі негізінде сүт өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігі» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ҒЫЛЫМИ КЕҢЕСШІНІҢ ПІКІРІ

2013 жылдың 1 шілдесінен бастап «Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі туралы» КО ТР 021/2011 техникалық регламенті күшіне енді, ол барлық тамақ өндірістерінде НАССР енгізілген жүйенің болуын талап етеді (тәуекелдерді талдау және сыни бақылау нүктелері). 2015 жылғы 15 ақпаннан бастап Техникалық регламенттің талаптары толық күшіне енді және Кеден одағының аумағында айналымға шығарылатын барлық тамақ өнімдеріне осы Техникалық регламенттің талаптарына сәйкестікті бағалау жөніндегі құжаттарды алу қажет. Алайда, техникалық регламенттің мәтініне сәйкес тамақ өнімдерін өндірушілер шығарылатын өнімнің сәйкестігін бағалаудан өтіп қана қоймай, сонымен қатар НАССР қағидаттарына негізделген тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін басқару жүйесінің стандарттарын әзірлеп, енгізуі керек.

Тамақ өнімдерінің отандық тұтыну нарығының қазіргі жағдайында кәсіпорынның тұрақты және табысты қызметі тұтынушылардың талаптарын қауіпсіз және сапалы өнімде қанағаттандыру, қазіргі заманғы менеджменттің әлеуетін ұтымды пайдалану, халықаралық стандарттар мен сапаны басқару жүйесін енгізу қабілетімен негізделеді. Қазақстан Республикасының ДСҰ-ға кіруі, «Техникалық реттеу» туралы ҚР Заңын, сондай-ақ «Сүт және сүт өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентін қабылдау отандық кәсіпорындарда озық халықаралық тәжірибеге негізделген өнімнің сапасы мен қауіпсіздігін басқару жүйелері мен қағидаттарын қолдануды өзекті етеді.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Г.Т. Юсупованың диссертациясының тақырыбы өзекті деп санаймын, өйткені шағын кәсіпорындар жағдайында өндіріс ерекшелігін ескеретін сүт өнімдерінің қауіпсіздігі мен сапасын қамтамасыз ету құралын әзірлеу және тәжірибеге енгізу сүт өнімдерінің қауіпсіздігі мен сапасына кепілдік береді. Сүт саласының шағын кәсіпорындары елдің экономикалық компонентін дамытуға лайықты үлес қосады.

Диссертациялық жұмыстың мақсаты 5 кезеңнен тұратын НАССР қағидаттары негізінде шағын сүт өңдеу кәсіпорындары үшін сүт өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігін басқару жүйесін дамыту болып табылады, НАССР бағдарламасы 7 қағидатқа сәйкес негізделеді және орындалады. Диссертациялық жұмыс «Зеренда» асыл тұқымды шаруашылығы» ЖШС-де орындалды.

Жұмыста тамақ өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігінің теориялық және заңнамалық негіздері қарастырылады, сүт өңдеу өнімдерінің бәсекеге

кабілеттілік факторлары мен сапа категориясына талдау жүргізіледі, сондай-ақ тамақ салалары кәсіпорындарының сапасы мен қауіпсіздігі саласындағы стандарттаудың даму кезеңдері қарастырылады.

Автор сапа менеджментінің мәнін және оның қазіргі тамақ кәсіпорындарының қызметіндегі рөлін зерттейді. Сүт өңдеу өнеркәсібінің жай-күйі талданады, HACCP және ISO 22000 қағидаттарына негізделген тамақ өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын талаптарды анықтайтын стандарттардың эволюциясы зерттеледі. Бұл ретте тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарында сапа менеджменті жүйелері мониторингінің әдістемелік аспектілеріне ерекше назар аударылады.

Шағын сүт өңдеу кәсіпорнының нақты жағдайында ашытылған сүт сусындарын өндіру үшін диссертация сүт өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігі саласындағы қолданыстағы заңнаманы жинақтады және онда СМЖ рөлін анықтады, қауіпті факторларға талдау жасалды, сыни бақылау нүктелері анықталды, басқару шаралары, оның ішінде алдын-ала іс-шаралар бағдарламалары, алдын-ала іс-шаралардың өндірістік бағдарламалары, Өндірістің барлық технологиялық схемасы бойынша HACCP жоспарлары жасалды, сүт өнімдерінің сапасын басқару жүйесін енгізуден экономикалық тиімділікті бағалау орындалды.

Қойылған міндеттерді шешу заңнамалық актілерді, нормативтік-құқықтық және әдістемелік құжаттарды, оның ішінде ҚР нормативтік-құқықтық актілерін ескере отырып жүзеге асырылды.

Докторант Г.Т. Юсупованың үлкен әдістемелік жұмыс жүргізгенін, ол ұйымның қолданыстағы процедуралық құжаттарын СМЖ талаптарына сәйкестігіне өз бетінше өндегенін, сондай-ақ нақты жұмыс істейтін сүт өңдеу кәсіпорнының сапа элементтері бар өнімнің қауіпсіздігін басқару жүйесінің жұмыс істеуін қамтамасыз ететін нормативтік және әдістемелік құжаттар жиынтығын (45-ке жуық құжат) әзірлегенін атап өткен жөн.

Докторант кәсіпорынды ішкі аудитке, екінші және үшінші тараптың аудитіне дайындауға қатысты, кәсіпорынды сертификаттауға дайындаумен айналысты. Бүгінгі таңда өндірілетін сүт өнімдерінің қауіпсіздігін басқару жүйесін енгізу бойынша барлық іс-шаралар аяқталды, жұмыстың соңғы кезеңі «сертификаттау» болып қала береді, шешім кәсіпорын басшылығында қалады. Диссертация жұмысты жалғастыруды және өндірісті сертификаттау жөніндегі жұмысты қисынды аяқтауға дейін жеткізуді жоспарлап отыр.

Г.Т. Юсупованың диссертациясы Тәуелсіздік, ішкі бірлік, ғылыми жаңалық, сенімділік және практикалық құндылық, Академиялық адалдық қағидаттарын сақтай отырып орындалды. Жұмыстың қолданбалы маңызы бар деп санаймын, нәтижелері өндірісте сыналды және Стандарттау, метрология және сертификаттау мамандығының студенттері үшін де, өндіріс қызметкерлері үшін де қызығушылық тудыруы мүмкін «Создание систем менеджмента безопасности пищевой продукции на основе методологии HACCP для малых и средних предприятия» оқу-әдістемелік құралы түрінде жарияланды.

Жұмыс процесінде алынған қорытындылар мен ұсыныстардың негізділігі зерттеу әдіснамасымен, стандарттау саласындағы қызметтің жай - күйі мен серпінін көрсететін қолданыстағы заңнамалық және нормативтік-құқықтық құжаттар мен статистикалық деректерді пайдаланумен қамтамасыз етіледі.

Диссертациямен жұмыс жасау және диссертацияны қорғауға дайындау барысында Юсупова Гаухар Турғалиевна өзін жауапты және еңбекқор адам, жаңа білім алуға ұмтылатын күрделі ғылыми мәселелерді өз бетінше, жоғары кәсіби деңгейде шеше алатын маман ретінде көрсетті.

Юсупова Гаухар Турғалиевнаның 6D073200 «Стандарттау және сертификаттау» мамандығы бойынша «НАССР жүйесі негізінде сүт өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігі» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы диссертациялық жұмыстарға қойылатын талаптарға жауап береді, осы жұмысты 6D073200 «Стандарттау және сертификаттау» мамандығы бойынша PhD философия докторы дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынамын.

Ғылыми кеңесші:

«С.Сейфуллин атындағы ҚазАТУ» КЕАҚ

«Стандарттау, метрология

және сертификаттау»

кафедрасының меңгерушісі,

Т. Ғ. Д., доцент

Д. Курмангалиева **Курмангалиева Д. Б.**

